Q. F. F. F. Q. S.

3

QUÆSTIONES CHEMICO-MEDICÆ DUODECIM,

AB ILLUSTRISSIMIS VIRIS

Regis Consiliariis, Medicis, & Professoribus Meritissimis R.R.D.D. JOANNE-FRANCISCO CHICOYNEAU, Cancellario amplissimo & Judice; ANTONIO MAGNOL, Decano Venerando; HENRICO HAGUENOT; ANTONIO FIZES; FRANCISCO DE SAUVAGES; FRANCISCO DE LAMURE; FRANCISCO IMBERT.

PROPOSITÆ

IN AULÂ EPISCOPALI MONSPELIENSI coram Illustrissimo Venerabili nec non Religiosissimo D. D. FRANCISCO-GABRIELE DE POMIERS DE ST. BONNET, Doctore Sorbonico, Abbati Sancti Policarpii & Vicario Generali.

Pro Regiâ Cathedrâ vacante.

Per Obitum R. D. CAROLI SERANE, Regis Consiliarii Medici, & Professoris Meritissimi.

Quas, Deo favente, & auspice Dei parâ, propugnabit in Augustissimo Monspeliensi Apollinis Fano, triduo integro, manè & serò, diebus 10, 11 & 12 Maii anni 1759.

LUDOVICUS ESTÈVE, M. D. M.

MONSPELII,
Apud JOANNEM MARTEL, Universitatis Medicinæ Typographum. 1759.

... præcipitationis ſul-

DEO DATIS

CLINICIS judicio Hypocratico dotatis artem hypotheſi liberam exercentibus optimos agendo, vigilando, conſulendo, ſe cives rei publicæ præſtantibus.

D. D. D.

LUDOVICUS ESTEVE, M. D. M.

CEUX qui étudient ſérieuſement *la Médecine*, ne penſent pas à imaginer des ſiſtêmes hypothétiques pour briller ſous les apparences du ſavoir ; les connoiſſances qu'ils ont à acquerir ſont ſi prétieuſes & ſi intéreſſantes pour des Hommes ſages, qu'elles ne leur permettent pas de ſe livrer à des idées chymeriques.

Queſnay, Œcon. Animal.

PROËMIUM.

EX quo universalis scientia facta est Chemia, non modo Philosophi *transcendentes*, sed & etiam vinarii, acetarii, *fermentatorii*, tinctores, figuli, aurifabri, metallurgi, docimastæ, propriæ artis obliti evasere Medici, atque analysibus (1) analogiis, speculationibus (2) artem defedarunt omnium sanctissimam. Nec ita aberrassent si illis inpromptu fuisset istud Boërhavianum assertum *Evictum modo fuit modos quibus vita hominum expedit morborum causas, arti Chemiæ prorsus non imitabiles esse : pendere vitam & sanitatem à tam multis, diversis, intricatis atque subtilibus & blandis causis, ut vana spes implendis tantis promissis à Chemiâ ostentaretur.* Tempusque & operam in perficiendam semejoticem & therapeiam contulissent, observatâ factorum (3) circumstantiarumque ratione; eamque tantum Chemiæ coluissent partem quæ therapeiam spectat & quæ jure pharmaceutica dici assollet (4), seclusâ omni Philosophiâ. Jam ars Hipocraticâ

(1) On commence à s'appercevoir que les Analyses ont introduit beaucoup plus d'erreurs que de connoissances utiles, dans la théorie de notre Art... & qu'elles ont un usage fort borné dans les recherches que l'on fait sur les parties intégrantes d'où dépend la vertu des remèdes . . . . *Quesnay*, *Œcon. animal. tom. 2.*

(2) Faciat (quisquis) periculum quid valeant speculationis meditabundæ vires! Inaccessam sibi hac viâ naturam fatebitur ...... & quam longè abest à vero causas universales physicas exiguis arctari posse mentis cancellis. Boërhav. orat.

(3) Optima Medicina quæ res facti cum circumstantiis debito ordine proponit quæ jure veritas hystorica dicitur . . . . Freder. Hoffman. de med. hypotesi vindicandâ.

(4) In regionibus calidis Chemia pharmaceuticâ contractior est quam in septentrionalibus .... *In Italiâ (inquit Hoffmanus), Hispaniâ magnâque parte Galliæ nulla curatio magis conducit quam veteri galenicæ simillima, per decocta, ptisanas, julepos, sirupos, serum lactis, & fontes medicatos, item oleum amygdalarum, mannam, tamarindos. Prorsus ibi absorbentia terrea minus quam nostrates ferunt : mercurialia autem difficillime tollerant & purgantibus plerisque abhorrent, essentias vero & tincturas nostras, tam* MULTAS *vel ignorant, vel aspernantur tamquam ipsis supervacaneas, si non etiam noxias.*

procedens methodo summum profecto esset assecuta incrementum vel summo gentis humanæ emolumento.

Non ego in hoc insequor Chemiam nisi ut liberalibus (1) & arbitrariis artibus adjungam in quibus quidquid discitur, non magis interest an verum an falsum sit modo sit elegans & *transcendens* quam brachmanorum insana religio : in Medicinâ autem (quæ scientia est alterius nec consortio nec auxilio indigens) res alio prorsus modo se habet, si quidem error vel minimus in hominum perniciem cadit, in hac meditabundæ speculationes ad cognoscendam naturæ vim, nihil quidquam proficiunt imo nocent plurimum ; in aliis vero nubem pro junone amplecti impune fas est.

His de causis adducti sumus pro ut fert ars (2) nostra ut propositas quæstiones solveremus habitâ dumtaxat artis Medicæ ratione, cætera ut pote inutilia silentio prætermisimus, quod si ex propositis una altera ve solutio nimium stricta fuerit ipsam breviter solvimus, & ut latior pateret disputationibus campus, pro ut jam instituit *strenuissimus Antagonista* asserta quædam proposuimus Medica.

Hæc sunt L. B. quæ tibi observanda offerimus ne vitio nobis tribuatur si minus Chemiæ corpusculari quam pharmaceuticæ (3) prospexerimus. Hæc interea bonis accipe auspiciis.

---

(1) Medico-crabrones recalcitrans, acriter premit *Gedeo Harvæus*, Medicatis magis confidens sedibus *Trallius* ultro compellit intrare. Medicus quæ sacro tegit involucro natura provida & utili consulens veneretur non persequatur & morbos ad intaminatam indicationum simplicitatem commode atque scienter redigendos nervose intendat experientiâ circa ægrorum lectulos acquisitâ, judicioque perspicaci instructus. Magis in coarctandâ quam ampliandâ remediorum supellectili allaboret. Talis est recentiorum repurgatæ medicinæ simplicitas.

(2) Chemiam Phylosophicam nullam fatetur *Freindius* prælect. 1. elementa Chemiæ nulla tradi posse his temporibus censet, verè egregius Chemista, Baron, preface au Cours de Chimie de Lemery. Imò ab artis Chemiæ intricatiori studio veros artis ïatricæ cultores avertit pag. IV.

(3) Juxtà quæ docuerunt celeberr. Deidier, Fizes, Boërhave, Malouin, Mathe, fertilitateque peccans Lemery.

QUÆSTIO PRIMA.

AN ALCALIA VOLATILIA E QUACUMQUE ſubſtantiâ eliciantur ſint una, eademque ſubſtantia?

E SUBSTANTIIS non modo animalibus, verum & etiam vegetabilibus, mineralibusque aptis, novit Ars Chemica modum ſalia alcalia educendi : prius regnum hujus ſalis fons jure dici debet, non ſolum enim pauciſſima vegetabilia, ut & mineralia, ſalem hujus generis fundere valent imo ſub parciſſimo proventu.

Verum dum de factis conſtat, non pariter conſentiunt Chemiſtæ de hujus ſalis ortu & geneſi. Eſt ne? Ignis an putrefactionis ſoboles? Tranſmittitur ne in plantas ſub ſpecie ſalis ammoniacalis? An in plantis, an in animantibus generatur? Qui ſpectabit in homine ſano ne minimum ſignum hujus ſalis ineſſe expliciti, bilem, urinam putrefactam cum acidis effervescere, ſubſtantias regni vegetabilis putrefactas quæ ante nullum fundebant alcali volatile nunc copioſum ſuppeditare dubitabit multum de generatione ſalium volatilium in animantium corporibus ſanis. Nullam tamen circa hæc amplecti ſententiam animus eſt ne ducamur in vitium; nec more logicorum unguibus & roſtro tueri opinionem nobis arridet, minus enim almæ hujuſce Univerſitatis reſponderem votis quæ doctrinæ ſuæ certitudine cæteris præcellit Academiis quantum cupreſſus viburnis. Eoque magis quod has ſen-

tentias & viciſſim reſurgere & extingui vel ſummo Chemiæ phyloſophicæ, opprobrio videmus, atque hinc errores naſci tam circa therapeiam quam diæteticam.

Novit Chemia artem parandi ſal volatile ſed & etiam claſſicam ſyncriſim. Non potuit tamen hujus ſalis eſſentiam noſcere; hinc damnatur *ſchola Sthalhiana*, quæ neſcio quo apolline ſalium volatilium deducit caracterem à præconceptâ partium configuratione. Hinc perperè diceretur Chemiam à ſuis cultoribus repurgari, culpæ fuga ducit ad ſigna deducta ex proprietatibus ſenſibilibus.

Salia autem alcalia volatilia, non ſolum odore & ſapore interdum differunt, ſed ſi cum calce aut alcalicis fixis tractentur renuunt formam ſiccam dumque alia coagulant ſpiritum vini in offam, cætera in floccos convertunt. Aſt hæ differentiæ eſſentiales non ſunt, ſed ad artificis libitum, hinc ſi infuſione in ſpiritu vini aut cum alcalicis fixis tractentur quæ odore & ſapore inter ſe diſcrepabant, fiunt prorſus inter ſe ſimillima ſervatis proprietatibus eſſentialibus.

Vires autem ipſorum medicatæ, niſi gradu differunt indiſcriminatim uſurpari debent, vi potentiſſime cardiacâ ditantur, ſpeciali modo nervos irritant hinc convulſos forſan ſpecialem contractionem ſuſcitando pacant. Inter nervina autem & anti catharralia falſo annumerantur, nihil quippe tale datur in rerum naturâ, pro variâ enim indicatione varia requiruntur remedia. Quæ de vi ſpecificâ prædicantur adverſus quædam venena nondum firmo ſtant talo; paucorum enim exemplorum imago ſæpius decipit. Salium volatilium uſus internus non admodum tutus eſt, in iſtis præſertim regionibus, nec, ſi unquam adhibenda ſint, niſi extremo periculo citra plethoram. Quibus præmiſſis, concludimus. *Ergò ſunt unum & idem.*

QUÆSTIO SECUNDA.

An Mercurius vitæ mitior fieri poſſit, & an in eo lateat magni momenti remedium ut quibuſdam viſum eſt?

Mercurius vitæ *ſilvio* mercurius mortis dictus, pulvis eſt albicans ex oleo antimonii largâ aquæ adfuſione præcipitatus, (debilitato acido ſalis marini). Conſtans ex regulinâ antimonii parte & acido ſalis marini ſimul unitis.

Pulveris hujus author dicitur *Vittorius Algerotto*, Medicus italus. Locum ibi merito obtinebit istud *Gorris* effatum *nullum hominum genus videas impudentius ultra modum extollendis remediis quam Chemistas*, quod demonstrant encomia, quibus panacearum fautores hunc-cè decorant pulverem, jure è foro Medico excludendum neque enim tuto adhibetur, neque in ipso ullæ latent medicatæ vires præter quæ ipsis communes sunt cum stibiatis emeticis. Lubens ergo suis opinionibus tumere patiar hujusce remedii laudatores. Unum tantum notabo in ipsos qui violentius desiderant emeticum, à violentioribus emeticis, in affectibus comatosis, difficilius ut plurimum moveri vomitum quam à levioribus & à catharticis mediocribus, qualis ptisana regia emeticis maritata, unde fere semper cum malis ægri rebus ad violentiora emetica recurreretur nihil enim ex ipsis sperandum est quod non obtineatur per vinum emeticum, imo sæpius restaret inflammatus sthomacus discusso affectu.

Plurima media adhibuere, qui silva remediorum opus esse autumant ad profligandos morbos, quibus violentia hujus remedii retunderetur; alii pulverem imposuere igni assidue agitando, alii spiritum vini adhibuere ut ejus oleo ut, aïunt, castraretur acidi venenata vis, ex iis autem mediis quamvis nec immeritò aliquid speratum fuerit non minus remansit remedium infidum & periculosum, ideoque rejiciendum iisque tantum commodum qui *inconditâ abundantiâ, tegunt ignorantiæ inanitatem, tentatis falso plurimis: sicque lactant ægrotantis deceptum animum.*

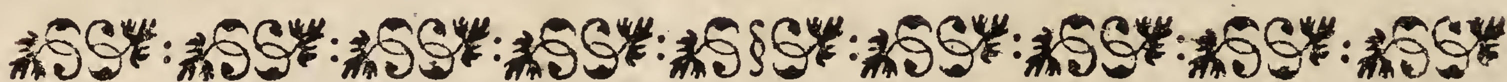
Eo nos ducit res allaborans magis reprimendo quam innovando ut illos carbone notem qui sublimatum corrosivum dulcificatum, ut aïunt, mediante spiritu vini audaces propinant in curandis syphiliticis affectibus, quos si debellandi locus datur certò, tutò & jucundè maxime hydrargirosi peritè præscriptâ, non vero remedio modo exitiali modo post se adducente insanabiles alios chronicos affectus ut testantur ce-

(*) Sive aqua fervida, sive frigida præcipitetur pulvis idem est remedium, imo dum præcipitatur interventu olei tartari, vis ejus emetica in purgantem non mutatur ut contendunt quidam. Quod referunt de vi diaphoreticâ in recessu atque succedente somno placido utpote rationi & experientiæ repugnantia in Thesi non retuli: quocumque modo corrigatur pulvis aut restat ipsi unita acidi marini pars & tunc venenatus est, aut si perfecte ipso spoliatur tunc non præcellit croco metallorum.

leberrimi in arte viri. Quibus collatis pro coronide & ultimo firmamento ponimus.

Ergò quamvis Mercurius vitæ mitior fieri possit è foro Medico non minus est expungendus, nec in eo latet auxilium tutius, usitatioribus emeticis stybiatis.

Atlhetæ strenuissimo, si strictius soluta videatur quæstio, proponimus omne problema solvendum circa Medicinam repurgatam, inixi certitudine epilogismi & ratiocinii mecanici, habitâ ratione primi principii actionum.

QUÆSTIO TERTIA.

An fermentatio sit principium enucleandæ œconomiæ animali accomodandum?

Corruit tandem antiquiorum Chemistarum numquam intellecta fermentatio, *Sydenhamo* judicio hypocratico dotato numquam recepta; quam jure ad doliarios relegat *Tralesius.* Qui monstri hujus centicipitis historiam noscere volet. Is non modo *Helmontii, Silvii, Tachenii, Overcampi, Botekoei, Willisii,* sed & etiam *Pitcarnii, Bohnii, Walisnierii, Borelli, Boërhavii* opera conferat necesse est. Nos autem problemati proposito solvendo propiùs accedentes ne oriatur confusio fermentationi suos circumscribimus limites quâ intelligimus putrefactorium motum in animalibus substantiis; in vegetabilibus vero aptis modò vinosam, modò acidam, sic dictam stricto sensu, non quod vegetabilia putrefactione non corripiantur, sed quod gradus ille in subjectis, propositum non spectat problema methodique gratiâ fermentationem spectabimus. 1°. Ratione interiorum partium. 2°. Habito respectu primarum viarum, quo nomine hic intelligi volumus ventriculum & prima è gracilioribus intestina.

Collatis omnibus scriptis hactenus de putrefactorio & incipiente sanguinis motu & lymphæ intestino, contendimus nullos generari morbos à sufflaminato illo motu contra placita quorumdam recentiorum, nec crises, nec exantemata, nec calorem animalem ab ipso nasci. Imo sanguinis fluiditatis in homine sano causam non esse ipsius putrefactorium incipientem motum, quippe à primo putrefactionis gradu spissum ori-

tur

tur liquamentum, ut patet ex *farinaceo* sapore de quo conqueruntur qui suburrâ laborant, & sapor ciborum è regno animali qui situm contrahere incipiunt.

Quoad secundum observet, amabo, *Antagonista urbanissimus.* 1°. Ab usu fructuum horræorum debiles inebriari quod sanis & robustis non contingit nisi peccent in usu.

2°. Sanorum, qui nimiâ peccant repletione carnium, apetitum prostrari qui facile restituitur usu fructuum acescentium, motum putrefactorium coërcentium quod sæpius in memet ipso expertus sum.

3°. Sanos, quibus contigit motu navigationis, contenta in ventriculo rejicere, de nullo conqueri sapore nec acido, nec putrido in chymo.

4°. Lac & chylum subdulce nec acidum, nec fætidum esse quamvis pronum in acescentiam.

Hinc deducam nullam in homine sanissimo fieri fermentationem.

Experimenta autem physica & analogiæ, in contrarium afferenda rejicio, cætera quippe paria non sunt. Notante enim *Gortero* peristallico primarum viarum suppresso motu à superveniente spasmo oriuntur fermentationis signa quæ prius non erant.

Nec clam me est in pretio fuisse stoicos, mutatâ ac inversâ naturâ humanâ, & sublime nescio quandam excitare sui admirationem; ast ego illi Philosophorum laudi facile valedico, si veri detrimento mihi sit philosophandum.

Dum peccatur autem in diætâ, aut cum morbo corripimur, longe alio prorsus modo se res habet, & fermentatio si non causa morbi, saltem comes est.

Non aliena mihi videtur hæc annotatio. Longe à vero abesse qui sub quodam putrefactionis gradu generari sal volatile alcalinum prædicant, & qui inde deducunt morborum symptomata. Differt enim gas illud ex corruptis alimentis natum, à sale volatili; prius vi suâ deleteriâ febres malignas imo pestilentiales producere valet, à posteriori non sic degeneres sequuntur affectus. 2°. Sal alcali volatile putrefactorium motum carnium retundit; gas illud subito vicina quæcumque corrumpit, quibus collatis concludimus.

Ergò fermentatio non est principium œconomiæ animali enucleandæ accommodandum, aliquam tamen lucem æitiologiæ morborum affundit.

B

QUÆSTIO QUARTA.

An Tartarus ſtybiatus omnibus emeticis hactenus notis antecellat, utrum validior debiliori præſtantior ſit, & quomodo præſtantiſſimus parari debeat?

TARTARUS ſtybiatus eſt ſal neutrum cryſtalliſationis capax, conſtans ex regulinâ antimonii parte & acido tartareo.

Minus enim tartari ſtybiati titulo inſigniri meretur qui ſalibus neutris parari ſolet.

Pro baſi hujus ſalis alii vitrum antimonii, alii hepar, alii crocum metallorum, alii & vitrum & hepar, aut crocum adhibent. Aſt vitrum violentius eſt, diriſſimas leypotimias, pectoris anguſtias, dolores, imo inflammationes ventriculi poſt ſe trahens ut obſervandi locus nobis datus eſt. Dum quidam Chirurgus pulverato vitro uteretur, ad inveteratas ſiſtendas gonnorrheas. Nec refert utrum uſurpetur in regionibus frigidis, Monſpelii enim ſcribo. Meamque frimat ſententiam *Vephferus.*

Inter autem hepar & crocum metallorum, poſterior antecellit ut pote ſalibus neutris, & alcalicis ſpoliatus.

Præſtantiſſimus autem tartarus ſtybiatus ſic parari debet.

Recipe cremoris tartari part. 11. ſolvatur in aquæ ferventis partibus 27. ſenſim dein affundatur croci metallorum exacte pulverati pars. 1. bulliant ſimul, donec bullulæ è fundo vaſis aſcendere deſinant, quod intra ſemi-horam ad maximum exequetur, liquor dein per cartham bibulam filtretur, evaporeturque ad ſiccitatem. Tartarus ſtybiatus exacte miſceatur, ſervetur ad uſum.

PROCESSUS RATIO.

Determinatur proportio cremoris tartari ex gradu ſolubilitatis. Majorem croci quantitam adhibemus, quam ſolet, fieri ut ſaturetur omne acidum, nec in hoc peccatur, croci enim pars ſuperflua filtro remanet.

Ebullitionem lenem, & breviſſimam adhibemus, ne ignis continuâ applicatione mutetur vis cremoris, & croci, & hoc ex experientiâ deducitur.

Evaporationem ad ſiccitatem, cryſtalliſationi anteferimus, ut

potentius obtineatur emeticum, & certius. In cryſtallis enim non æqualiter diſpergitur regulina antimonii pars, imo quoniam cryſtalla quandam aquæ portionem eſſentialiter retinent, præbent emeticum debilius.

Hinc patet in quo ſenſu validior tartarus ſtybiatus, ſit debiliori anteferendus.

Quam amplexi ſumus veri indagationem, ea deſiderat, ut tartaro ſtybiato ſuâ laude non defraudato, ſuâ non ſpolietur, ſyrupus Glauberi emeticum in votis Sydenhami, pro delicatulis cum ſucceſſu uſurpandum à viro perito, idem dicatur de vino emetico, de radice braſilienſi nimium neglectâ.. quæ cuncta ſuos uſus, ſpeciales habent, in quibus cæteris etſi Nobilibus emeticis antecellunt.,, *Hinc patet* tartarum ſtybiatum, etſi præſ-
,, tantiſſimus ſit, abſolute cæteris emeticis hactenus notis non antecellere
,, in quo ſenſu validior debiliori ſit præſtantior & quomodo præſtantiſ-
,, ſimus parari debeat.

,, Patet Athletæ urbaniſſimo ampliſſimum ſtadium circa limites adſ-
,, cribendos ratiocinio mecanico in Medicinâ, & de erroribus natis ex
,, Methaphiſico & Hypermecanico.

QUÆSTIO QUINTA.

An dentur ſalia per aërem vagantia, & cujuſnam naturæ ſint juxta experimenta à multis inſtituta?

TOt per aëra diſſeminantur ſubſtantiæ, ut antiquiores Philoſophi veram in ipſis *panſpermiam* admiſerint, firmatur hæc opinio continuâ vegetabilium, mineralium, animalium-vè exhalatione; multa in aëre putreſcunt, plura per ignem in aëra diſperguntur, vegetantia quædam ex aëre aliquid nutritii ad ſe alliciunt. Hinc jure diceretur, *aurum nequidem raptu immune eſſe.*

Quâ ratione in auras minutiſſimæ corporum ponderoſorum miculæ ſuguntur? An ne attractione newtonianâ? An ne materiæ æthereæ & vorticum vi? An ne actione quâdam chymicè agente? hic loci perpendere non juvat. *Quamvis jurgii cauſam inferant qui prepetes pervolant in ſubtilores rerum naturas.* Quì fit in halitibus per aëra vagantibus? quâ

ratione solum differt à solo? Quomodo nascuntur meteora? In quo differt aër mephiticus & subterraneorum ab aëre libero? Hic non perpendam athlanti magis id conveniret. Quod si tamen *Athleta strenuissimus* aliquid hac de re certi stare contendat, *litem moveat*, retro pedem non referam.

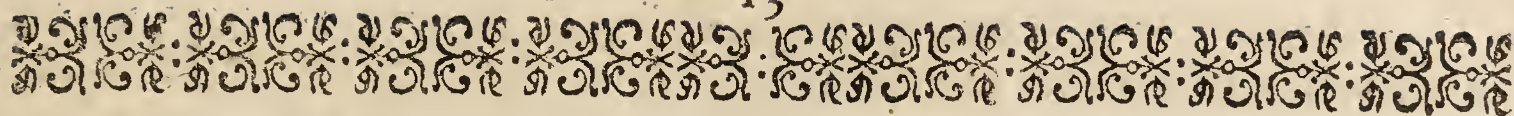
Ex aëre in terras salia multa deponi jamdiù observaverant *Glauberus*, *agricola*, *cardiluciusque* terræ enim multæ è mineribus elicitæ quæque elutriatione nullum suppeditabant sal, aëri expositæ notabilem vitrioli aluminisve quantitatem suppeditarunt.. HENRICUS DE ROCHAS, ECKER, aliud præter observarunt nempe glebas sale insito exhaustas reviviscere aëris virtute. Quæ experimenta à multis instituta fuêre cum successu.

Verum tamen de naturâ hujusce salis ætherei diu dubitatum est. Stalhius vir de Chemistis magis meritus quam de Clinicis quorum tela debili repressit umbone, nova subjunxit experimenta quibus, natura salis, per aëra vagantis, naturam ad acidum vergere probatur. Mirum tamen videtur nobis virum adeo occulatum, sal illud modo prosapiæ vitriolicæ, modo sulphureæ, modo nitrosæ dixerit, *iterum ne dormitaret*? Quidquid sit perpensis omnibus hâc de re hactenus typis mandatis, defendimus acidum aëreum longe diversum esse, ab acidis seplasiariorum, quæ mixti à quo educuntur, sæpius naturam redolent, sicque forsan basis salinæ, cui adhærebant aliquid sinu suo fovent. Acidum illud quamvis ubicumque dispersum non æqualiter dispergi; naturam ejus magis accedere ad spiritum sulphureo volatilem quam ad nitrosum, aut vitriolicum. An ex hoc petenda ferri & plumbi in aëre errosio ut contendunt ELLIS... GRIMM. ELLER. petenda ne ejus origo; è terris magis quam aëre? Intelligitur ne e us metamorphosis in varia acida in experimentis à JUNCKERO & TECHMEIERO recensitis judicent, quibus contigit eadem experimenta retexere?

Hæc sunt quæ de salibus per aërem vagantibus juxta experimenta à multis instituta statui possunt, præscindo à specialibus salibus quæ circa certas plagas minus universaliter disperguntur. De halitu illo è mephitidibus, paludibus, liquoribus, fermentatis educto. Timeo in apum & muscarum regionem spatiari, & ab arte medicâ quam veneror, multum longius discedere, amoenis Philosophiæ illecebris jam satis est datum claudantur rivi, cæteris respondebimus juxta placita Athletæ strenuissimi.

QUÆSTIO SEXTA.

QUÆSTIO SEXTA.

An tota antimonii substantia in chermes minerale verti possit, Et an cum quocumque sale paratum idem omnino sit?

CHermes minerale, pulvis carthusianorum pulvis est purpureus, paratus decoctione, ex antimonio crudo & lixivio alcalico (1), spontè secedens è vehiculo: quâ proportione refrigeratur. Constat alcali & sulphure in hepar conversis (2), & regulinâ antimonii parte resolutâ.

Artis Chemiæ magistris GLAUBERO, LEMERIOQUE, haud fuit ignotum, non minus tamen in forum Medicum fuit adductum paterno. LUDOVICI magni amore cujus magnificentiâ publici juris factum est

Portentosas & indicationum theoriæ repugnantes dicimus plerasque huic remedio concessas vires, nec alias ex hoc expectandas esse præter salutarem alvi ductionem atque hinc deducendos effectus, sub circumstantiâ datâ. Nec minimum locum obtinere debet carthuseri sententia: *Chermes minerale (ait) maximis quidem laudibus, à Lemery juniore ornatur & reliquis antimonii sulphuribus impuris præfertur ast me sentiente nullam prærogativam meretur.*

Sed à diverticulo ad rem. Repetitis processibus antimonium ferè spoliari sua metallico-sulphurea parte, in chermes conversâ docuit experientia celeber. Geofroy (3). Quod facilius etiam demonstraretur si parato chermes minerale methodo siccâ residuum subjiceretur examini Chemico. Non minus tamen concludi potest si non stricto saltem lato sensu, totam substantiam antimonii (exceptâ terrâ lutuosâ quæ subjecto verisimiliter essentialis non est) in chermes posse converti. Hinc patet prima problematis pars.

---

(1) *Quod narrant quidam, de chermes minerali acidi nitrosi interventu parato, nondum pro certo habeo.*

(2) *Triplicem hanc substantiam demonstravit* Geofroy, *act. acc. scien. 1735. variasque proportiones substantiarum determinavit sub dragma* I. *Chermes mineralis, gr. 17. circiter regulinæ partis observavit, sulphuris gr.* XLI. *salis alcalici gr.* XIV.

(3) *78. Ebullitionibus,, obtinuit quartam circiter antimonii partem in chermes conversam. de proportione tamen nihil statui potest sal enim lixivii substantiis unitur. Hinc fit ut in officinis in quibus triplici tantum ebullitione paratur chermes. Vulgò dicatur absque antimonii decremento fieri.*

Quoad secundam partem nullum rationis momentum video in Chimistarum libris pro statuendâ identitate quæsitâ aut dissimilitudine, quin oppositum illico videam ; an errore artis ? An ratiocinantis ? Si dicam validius esse alcali nitri, alcali tartari ; illico aquæ quantitas quæ addi aut minui potest hanc rationem infirmat. Dicam ne alcali tartari esse diversum ab alcali nitri *signum pugnæ canent* Chemistæ. Hanc tamen observationem ipsorum examini subjicio Spiritu vitrioli sali alcaëst afuso, elevantur vapores nitrosi, dum è sale tartari vapor educitur sulphureus. Quidquid sit, unum in hoc judicem agnosco solvendo problemate, nempe clinicam observationem de quâ nihil mihi constat eo que magis quod experimentorum primis periculis mihi similes subjicere erubescerem. Notabo tamen servandum esse *ligerii* processum, ut potè nullis incommodis obvium ; multaque esse similia Chemicè quæ clinicè differunt sivè id à vario nexu magis minusvè intricato, sive à proportione partium pendeat. Hinc locus sit sapienti scepticismo in retexendis remediis. Quibus præmissis sic concludimus quoad secundam partem.

Ergò quamvis absolutè nulla demonstraretur differentia inter chermes minerale vario sale alcalico paratum non minùs cum sale alcalico nitri parari debet.

QUÆSTIO SEPTIMA.

An Salia alcalia volatilia cum putrefactionis soboles esse soleant, putrefactioni adversa esse possint ?

SALIA volatilia non modo ignis, sed & etiam putrefactionis, forsan imo motuum animalium &c. Fœtus esse superius diximus. Sal enim volatile non modo fundunt pleræque substantiæ putrefactæ, sed muria, carnibus pregnans, putrefacta mirum ostendit phænomenon nimirum conversionem salis marini in sal acre causticum semi volatile. Hinc sal volatile alcalicum fermentum putrefactioni aptum dictum est. Ast perperè ; fermentum unicum datur putrefactioni movendæ aptum nempè gas illud è subjectis putrefactis dimanans cujus effectus adeo stupendi sunt ut illico vel validissimus Ajax humi procumberet, ipsiusque deleteria vi corpus faciem veri sphacelismi præ se ferat.

Ceteræ substantiæ ex accidente putrefactioni favent, tale est sal marinum quod si carnibus inspergatur ipsarum putrefactionem promovet,

humida ad ſuperficiem attrahendo; quod ſi prius carnes in fruſtula tenuiſſima ſcindantur putrefactionem avertit.

Sic gangrenâ frigida correptis opitulantur ſalia volatilia alcalia, ſanos vero & æſtuantes in nodoroſitatem trahunt, calorem animalem augendo. Quæcumque enim corruptioni apta ſunt niſi careant humido aut aëre ſub certo caloris gradu celerrimè computreſcunt hinc venus, & braſica ſub leone nocent, proſunt autem maturi fructis horræi.

Experimentis à Pringlio inſtitutis conſtat carnes ſale volatili inſperſas tardius corrumpi. Hinc deducitur ſal volatile putrefactioni adverſum eſſe poſſe, etſi huic experientiæ adverſetur Boërhavii theoria quibus præmiſſis.

Ergò etſi ſalia volatilia ſint putrefactionis fœtus non minus putrefactioni adverſa eſſe poſſunt.

QUÆSTIO OCTAVA.

An ſulphur & mineralia ſulphurea antimonium crudum & cinnabaris in circuitus orbitam tranſeant & in humores Chemicè agant?

PRINCIPIIS phyſicis, mechanicisque exequi ſuas actiones medicamenta nullus inficias ibit. Hinc qui huic Provinciæ ſufficere vult leges hydrauſtaticas, ſtaticaſque calleat neceſſum eſt.

Nec tamen iis legibus omnia comprehendi exiſtimes, multa ſunt in corpore quæ nec mechanica, nec phyſica ſunt, ex quâ peti debet ſecundaria & immediata plerorumque medicamentorum vis, ſcilicet fibræ contractio ſenſibilis.

Poſterioris autem hujuſcè cauſæ indolem ſacro obvolvit natura involucro aſt quidquid utile ex eâ deſumi poteſt effectibus determinatur.

Hæc autem quamvis & ratio & experientia firment, non minus tamen inſufficientia videntur in pleriſque caſibus; corpus humanum ad inſtar navis, procellis ſæpius agitatur, hinc qui legibus ſuis nimium fidit in Sillam aut Carybdim præceps trahitur.

In procellis ut magnes nauclerum ſic Medicum obſervatio dirigit tempore nubilo tutius itur ſi obſervationi uniatur theoria.

Quæ tantum hoc titulo inſigniri meretur in quantum debito ordine &

à principio certo procedit, à ſimplici ad compoſitum quæ ſimilia à diſſimilibus prorſus diſgregat.

Vetant temporis anguſtiæ plura ſuperaddere, cætera ſtatuemus exemplis. Totum problema hoc duplici articulo ſolventes.

1o. An ſulphur, cinnabaris, & antimonium in ſanguinis oceanum tranſeant. 2o. An agant vi ſaponaceâ, fundente.

Sulphur interius aſſumptum & exterius applicatum in ſanguinis oceanum tranſire modo conveniens fiat ſolutio, docent ſequentia.

Perſpiratio fætida, ſulphur ſolutum olens & argentum nigro colore inficiens, tuſſis, pulſus crebrior: quæ nec infrequenter obſervantur viſcerum ariditates, hæmoptiſes, hæmorrhagiæ narium, hæmorroïdes natæ ex præpoſtero ſulphuris uſu, quod teſtaretur vir fide dignus qui abuſu unguenti cum oleo & ſulphure compoſiti iis ferè omnibus fuit ſymptomatibus correptus, ſolo uſu balneorum & demulcentium repreſſis.

Sulphuris etiam in circuitus orbitam tranſitum demonſtrat vis aquarum ſulphurearum in reſerandis pulmonum tuberculis.

Non egò inficiar ſulphur bile ſolvi poſſe; & præviâ factâ triturâ, ſi pulveris formulâ ingeratur, ſanguinis oceanum attingere poſſe, ſed hæc cum multis repugnent prætermitti patiar.

Ex cinnabaris autem ſulphure vix quidquam eſt expectandum, nec firmat obſervatio quod ejus diviſibilitate arguitur; hinc actio cinnabaris mercurialibus magis convenit; quæ evidens fit, ſi cinnabaris pura ſaccharo trituretur, & dein cum conſervâ quâdam appropriatâ ingeratur. Protracto enim uſu oritur ptialiſmus. Quæ autem de antimonio crudo prædicant multi, mentitur obſervatio, nec blandæ actiones corporis ſufficiunt alterandis metallicis ſubſtantiis ut quibuſdam viſum eſt. Vaporatio & radiatio à multis excogitatæ inter pueriles ineptias locum merentur.

Nunc ad ſecundam problematis partem quoniam effectus ſulphuris & mercurialium ſi non cum vi ipſorum ſtimulante conſentiunt, ſaltem abſque ulla Chimicâ ſolutione explicari queunt; vixque concipi poteſt ſivè in ſulphure, ſivè in mercurio vis ſaponacea: imo repugnat gr. IV. V. vè ſulphuris quæ in ſanguinis oceanum tranſeunt moli 20ti. Circiter librarum ſolvendæ ſufficere. Concludimus.

Sulphur & cinnabarim in circuitus orbitam tranſire, non vero antimonium crudum. Nec tamen in humores Chimicè agere.

Athletæ ſtrenuiſſimo reſpondebimus. De iſto problemate. In quo peccat diatritariorum, & gymnaſticorum Medicina, & quid boni ſit ex eâ expectandum.

QUÆSTIO NONA.

QUÆSTIO NONA.

Quomodo paretur vitrum antimonii, an mitius fieri possit & ut quibusdam visum est remediis aliis præstantior sit in colicâ pictonum & in dysenteriâ?

RECIPE antimonii optimi in alcool redacti libram unam, lento igni committe in tigillo latioris fundi, & rudiculâ vitreâ continuo agita, ne concrescat iterum, donec in cinerem redigatur cavendo ut pulvis fumet, non fundatur; ubi fumare desinet, crucibulo tecto committatur & violentiori igne liquescat: tunc massa, in tabulam marmoream leniter prius calefactam, effundatur.

Plura media adhibuerunt Chemici ad retundendam venenatam hujus vitri vim; quæ, quoniam mihi minus pertinere videntur ad propositam quæstionem, quam eæ mitigationes quæ in Parisiensi nosocomio vulgo usurpantur ad ultimam regero quæstionem & ut propositæ quæstioni satisfaciam breviter de plumbi venenata vi, de colicâ pictonum & dysenteriâ sermonem instituam.

Plumbum quamvis integrum innoxium sit, & non solum intra carnium textum recondatur, sed & etiam intus innoxiè ingeratur, ut ait SENNERTUS, tamen si comminuatur, aut liquoribus acido debili prægnantibus solvatur, validissimum fit venenum, quod testantur observationes HOFFMANI de tinctura GARAMMANI. & ferales effectus pulveris *successionis* dicti. Tota autem hujus veneni vis, sedet in obducendam tenaci quâdam albugine tubam intestinalem; nisi sub vaporum formâ pulmones attingat, in quo casu eundem in bronchiis producit effectum, & tunc asthma insanabile creat.

Ubi autem stomachum attigit, sivè huc salivæ mixtum adducatur cum vaporibus, sivè ingeratur, lædit & oritur dirissimus colicus dolor initio gravativus, sensim abiens in pungitivum, & sese diffundens in humeros, dorsum & lumbos, donec tandem aliquandò aut in tabem aut in paresim artuum desinat. Qui morbus propriè saltem in sensu problematis colica mineralium dicitur.

Porro quoniam causa materialis hujus morbi affixa est toto tractui tubæ intestinalis, nullâ arte avelli potest, absque catharticorum usu, & quæ hactenus de specificis dicta sunt, vana Chemicorum promissa censemus.

Iterum meo judicio peccant qui huic morbo erradicando indiſcriminatim ſtimulantia ſuperius dicta propinant, namque ſi dolor in ſtomacho ſedet, & preſſu augetur, tunc indicatio urgentis ſymptomatis eſt adimplenda, donec detur locus remediis cauſæ materiali avellendæ idoneis.

Ex authoribus famoſiſſimis vitrum antimonii mitigatum Saccharo & in paſtillos redactum (1) primitias tenet in colicâ mineralium erradicandâ, aſt hæc methodus in iſtis regionibus non minus infida eſt, & purgantia ſub formâ ſolida ferè numquam proficiunt. Faciliuſque erradicatur morbus, ſi uſurpentur repetita minorativa. Quod ſi vel minimum pareſis appareat ſignum, tunc carthartico-emeticis ſub formâ liquidâ uſurpatis, res perficitur.

Porro cautè in omni regione preſcribendum eſt vitrum antimonii quâcumque methodo paretur, *principiata enim ſuorum principiorum naturam redolent*, & in uſitata formula pro colicâ pictonum, partes emeticæ tantum obvolvuntur, non mutantur ut demonſtrat celeber. Geofroy.

In dyſenteriâ autem laudant multi, ex Pringlii temporibus vitrum ceratum antimonii, (2) aſt peritè notat celeberrimus Baron portentoſa, & artis fundamentis repugnantia eſſe, quæ de hoc remedio circumferuntur. Quippè fieri nequit unicum remedium omnibus dyſenteriæ caſibus accommodari. Porro docent hujuſcè remedii laudatores tantam in eo latere vim, ut modo ſeceſſu, modo vomitu, modo alte-

---

(1) *Mochlique pour la colique des Peintres.*

Prenez du ſucre en poudre & de l'eau commune de chacun 4 onces, de verre d'antimoine en poudre 2 onces, faites cuire le ſucre avec l'eau, & écumez-le, mêlez-y le verre d'antimoine, faites cuire la matière, au point qu'étant refroidie, elle puiſſe prendre une conſiſtance ſolide, alors verſez-là ſur un papier froté d'huile, la doſe en eſt depuis 20 gr. ad 40. Examen d'un livre qui a pour titre T. *Tronchin.*

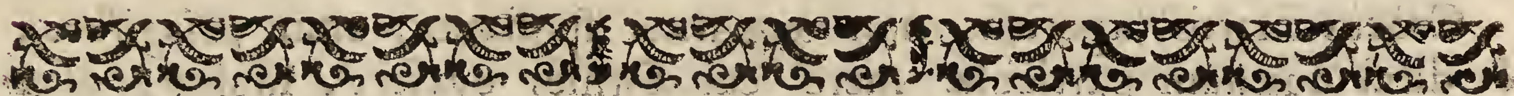
(2) *Le* vitrum ceratum *ſe prépare ainſi. Prenez du verre d'antimoine reduit en poudre ſubtile une once, de la cire jaune, quatre ſcrupules, faites fondre la cire dans une ceüiller de fer, enſuite ajoûtez-y la poudre, tenez la ceüiller ſur un feu doux ſans flâme, l'eſpace d'une demi-heure, en remuant ſans diſcontinuer avec une ſpatule de fer; ôtez enſuite la matière du feu, verſez-là ſur du papier blanc & gardez-là pour l'uſage.* Manuel des Dames de Charité.

Mr. Geofroy ſubſtitue à ce remède, le verre d'antimoine porphyriſé & broyé exactement avec des matières graſſes & onctueuſes, Memoire de l'Acc. Roy. 1745.

ratione curet radicitus : Mirifica certè doctrina, sed repugnans rationi & experientiæ.

In hoc autem morbo raro succedunt purgantia acria, & dum turget saburra tutius erradicatur radice brasiliensi, quam emeticis stybiatis quorum particulæ ut pote ponderosæ vix vomitu rejiciuntur & nocent, tubam intestinalem irritando. Radix autem brasiliensis in eo etiam mihi præcellere videtur quod dysenteriæ fomes sæpius sit in vesicâ felleâ, quam blanda emesis evacuat. Sed hæc sufficiant & sit pro coronide.

Sic paratur vitrum antimonii & mitius fit : non minus tamen est expungendum in colicâ pictonum & in dysenteriâ.

QUÆSTIO DECIMA.

An ferrum rubiginosum vires ferri immutati, aut calibis possideat, & quid ex ipso decedat cum, aquâ juxtà Lemerii methodum, aut rore maïali solvitur?

FERRUM seu mars, metallum est nigricans, caractere specifico attractatione nempè magneticâ, propriâ gravitate specificâ, â cæteris metallis distinguendum.

Hujus binæ vulgo distinguntur species, ferrum commune seu mars & calibs seu ferrum cementatum.

Terrâ specificâ & *phlogistico* constat, nec sulphur perfectum, nec ullum sal ipsi essentiale est.

Sulphuris absentiam demonstrant sequentia: scintillat non inflammatur, si prunis inspergatur sulphur olet non verô dum crucibulo ignescit.

Ejus autem regeneratio ex terrâ martiali specificâ, & principio phlogistico dicto, omne sal ex ejus essentia excludit, fatendum tamen, sapore vitriolico aquam infici dùm solvitur, ast acidis aquam comitantibus id tribui magis debet, quam alteri cuilibet causæ. (1).

Dum acidis solvitur vapores emittit inflammabiles, remanente terrâ

(1) *Aqua acidum habet* Stalh. *fund. chem.*... *Sal illud volatile* Bourdelino, & Neumano *è ferri rubigine eductum, sub ipsa ferri errosione, & sub ignis violentiâ fuit productum.*

martiali. Hinc necessario demonstratur *phlogisticum* decedere, dum in rubiginem abit.

Acida ergo phlogisticum expellunt è ferro & simul coëunt.

Quâ autem proportione decedit phlogistica pars, decedit vis aperiens, nova vero exurgit astringens nempe. Quibus tamen circumscribendi sunt sui limites, terræ enim martiales refractariæ, merè fatuæ, & inertes calces sunt.

Hinc jure suspicatur vim ferri astringentem, ex acidi & terræ martialis concursu oriri.

Æthiops martialis à ferro immutato non discrepat nisi in quantum partim *phlogistico* tantum spoliatur, servat etenim suam attractionem magneticam.

Crocus martis aperiens non æqualiter spoliatur, omni *phlogistico*, & dum quædam particulæ merè calciformes evasere, multæ, quæ scintillis micant, metallicam formam servant & magneticæ sunt.

Porro superius enarrata, cum clinicâ observatione quadrant & dum acida in primis viis luxuriant ferrum pulveratum alvum frænat, secus subducit, & tunc nequidquam est expectandum è vi ferri aperiente, in quo casu alvus interdum subducenda est, imo absorbentibus & roborantibus, nisi ferrum maritatum sit, nihil prodest, quibus præmissis sit.

Ergò ferrum rubiginosum vires non habet ferri immutati nec calibis, & cum aquâ, juxta methodum Lemerii filii, aut rore maiali, solvitur decedit phlogiticum.

QUÆSTIO UNDECIMA.

Num ex omni materiâ animali & ex omnibus liquidis per corpora circumeuntibus extrahatur æqualis quantitas salis volatilis?

TOTO erraret cælo, qui propositam versari quæstionem circa, indagandam corporis humani naturam, sibi fingeret jamdiù obsolevit vetus error, & manet medicorum altâ mente repostum.

Chemiam etiam solertissimam vix retinere posse substantias illibatas, semper quippè miscet prius separata, & à priscâ levissimèque mutabili indole ipsas

immutat. Novis non modo formis sed & etiam dotibus imbuit. Imo in contrarias prorsus convertit. Quod si quis inficias eat, eliciat, amabo, è cruore bilem & excrementitios humores, eritque mihi magnus Apollo.

Sal alcalinum volatile facilè distinguitur viroso suo odore, summa sua incoërcibilitate, ejusque concretione cum spiritu vini, in offam, (1). effervescentiaque frigidâ dum acidis connubat. Hinc quæ aliquot ex iis signis non perhibent ea nullo sale volatili scatere jure dici debent. Talia sunt ossa eorumque gelatinæ, sanguis humoresque animales quod si nova accedente mutatione sivè putrefactorio motu, sivè ignis actione ibi novæ appareant substantiæ, ibi generari à nova hacce causa dici debent.

Ex utraque hac, sivè humores, sivè solida, omnesque animantium partes, generant (2) in substantiis volatile sal, ast sub variâ proportione, prout fert diversa substantiæ naturâ, diversa præparatio, diversus putrefactionis gradus. Huic si KUNCKELIO, & JUNKERO fides sit prostractiori putrefactione salia volatilia in nitrosa convertuntur,

Videtur ergò difficilis problematis solutio, si de varia aptitudine substantiarum agere animo habemus, ast facilè ex ipsarum aptitudine ad putrefactionem determinari posset, hinc urina bile, bilis trombo sanguinis; aptior videtur suppeditando sali volatili, namque limpha, albumen ovi vix quidquam suppeditant.

Quoniam autem quæstio de facto est (liceat pro liquidis circumeuntibus habere etiam bilem & urinam) & patebit prima propositionis pars, namque urina longè majorem salis volatilis quantitatem suppeditat bile ipsâ, dein sequitur thrombus sanguinis post hunc sperma.

Quoad materies animales in genere; prior solutio quamvis litem dirimat, in subsidium vocabo *Tournefortium*, qui ex urinâ & sale armoniaco præsto majorem eduxit salis volatilis quantitatem, quàm è filo serico, & è filo serico quam è cornubus.

N. B. Omne sale volatile animantium, non esse alcalicum, initio enim destillationis humidæ suppeditant pleraque insecta sal volatile acidum talia sunt gens favifica cujus cumuli spirant virosum acidum, gens

---

(1) *Notandum tamen est spiritus alcalinos volatiles calce tractatos sæpius non concrescere cum spiritu vini.*

(2) *In vegetabilibus quibusdam sal volatile essentiale admittunt* Hierne, Wedelius, Wallerius, Dodartius, Boëerhaviusque, *prodit se namque in familiâ cruciferarum distillationis, initio ast in animalibus res perindè non se habet.*

gregaria, aculeata, Crabronum genus. (3) Liquor enim ex iis destillatus non longè diversus est à phlegmate viridis æris, mutat enim tincturam florum malvæ in rubram, ferrum & plumbum rodit.

Ast Cum res hæ nudæ theoriæ sint subjungam in disputationum gratiam quædam magis Medica.

1. Specificis (etiam si darentur) morbi non possunt debellari absque methodo diætetica.

2. Regula hæc celsi. *Anceps melius est, quam nullum, experiri remedium* est injuriosa viro perito.

Curatio quæ magis conservat est semper anteponenda, modo sufficiat sanationi; & medicamentum conservans & sanans, medicamento validiori præcellit, quidquid fiat ex usu ultimi remedii.

Sed hæc satis sint sitque pro stadio.

Ergò ex omni materiâ animali, & ex omnibus liquidis per corpora circumeuntibus æqualis non extrahitur quantitas salis volatilis.

QUÆSTIO DUODECIMA.

An sit quædam encheiresis quâ antimonium spoliari possit vi suâ emeticâ relictâ interim vi alvum laxante?

TENACITER suis euporistis adhæret pseudo-Chimiatria, quasi ait BOERHAVIUS, quidquid nascitur ex opere Chemico semper idoneum esset curandis morbis aut natura indidisset vires substantiis specificas: Hinc mitigationem suorum drasticorum proposuit ut non modo catharticum tutius hactenus notis obtineretur, sed & etiam vi pollens alvum abducendi, salvâ irritandi facultate, ut testatur Pechlinus. Ast vana fuit spes. Quæ etsi autem ex prægressis deduci possint, quid hâc de re sentiendum sit, sequentibus tamen paginis, ultrà omnem dubitationis aleam ponere, inanitatemque euporistarum demonstrare satagam. Hanc etiam accipite partem mecenates venerandi & quem numina sinunt, audiat vocatus Apollo.

Omnem alviducorum vim sedere in mediocri, blandâ, & satis assiduâ irritatione tractus intestinalis, nullam quæ dari legitimam

---

(1) *Hoock. miogr, obs. 24.*

alvi ductionem absque derivatione fieri in primas vias (1). jamdudum demonstratum fuit & FREINDIO & neotericis. Ex quo corruere & HYPOCRATIS sympathiæ & ERASISTRATIS corruptelæ & GALENI tractrices vires & MESUEI cælitus emissæ & FERNELII facultates occultæ & CHIMISTARUM solutiva & copulæ.

Lux tenebras, simulquè phantasmata fugat convertit & dispergit: Relucente recentiore Chimiatriâ BOHINII, BOERHAVII ipsorumque successorum penè celestium corruit, omnis vana drasticorum mitigatio, & ars clinica Chimiatriam repurgavit. Sed proximius attingamus propositum problema.

Antimonium crudum sulphure, communi analogo, & regulinâ parte emeticâ constare, docet solutio antimonii in aquâ regiâ. (2) præparatio sulphuris âurati antimonii, varii que reguli stybii, deflagratione aliave methodo parati. Quandiù regulina pars (constans ex phlogistico & specificâ terrâ) manet sulphuri suo unita absque ullâ sulphuris resolutione, (3), ità irretitur ut vi omni emeticâ spolietur, ast dum mucrones reguli, sui juris fiunt, vis vomitoria expeditur.

Regulinâ autem stybii pars sufficit huic operi tenuissimis suis particulis, modo non assignabili fibras ventriculi vellicantibus quarum sensus automaticus exquisitus in contractionem determinat, vicinas abdominis partes quæ subsidiantes ventriculo *vomitioni* favent.

Hinc si conferantur quæ superius de purgantibus dicta sunt patebit, regulinam antimonii partem non spoliari posse vi sua emeticâ nisi quatenus materiebus viscidis particulæ emeticæ irretiuntur; diductio ènim partium non sufficit ut quibusdam visum est, in vitro antimonii borace arenâve tractatum & præcellit vitrum ceratum antimonii. Porro quoniam unio pinguis substantiæ & regulinæ antimonii partis Chimica non est sed mechanica, ortum est ex hinc infidum, nec tutum purgans. Cui longè præcellunt vegetabilia cathartica jure BENEDICTA dicta; quibus si non jucundè, saltem certò & tutò alvus subducitur pro libitu clinici HINC PATET conclusio.

Ergò dantur encheireses quibus antimonium spoliari potest vi suâ emeticâ, relictâ interim alvum laxante, sed cathartica hæc tuta non sunt iisque vulgatiora præcellunt.

---

(2) *Vix hæc quæ requiritur derivatio concipi potest absque ea aptitudine quæ est in purgantibus sivè mucilagineis, sive resinosis, quâ tubæ intestinali adhærent. Jàmdudum observavimus fructus horræos subducentes cum salivâ lentescere.*

(2) *Vide Boërh. Ch. tom. 2. processus 208.*

(3) *In chermes minerale stat sulphur metallicum sed resolutum est.*

ERRATA.

Pag. 6. *lin.* 11. Si cum calce aut alcalicis fixis tractentur, *leg.* ſi cum calce non verò alcalicis, &c.
Pag. 9. *lin.* 2. ſuburrâ, *leg.* ſaburrâ.
Idem, *lin.* 16. periſtallico, *leg.* periſtaltico.
Pag. 10. *lin.* 4. *quomoào*, leg. *quomodo.*
Idem. lin. 15. frimat, *leg.* firmat.
Idem. lin. 27. quantitam, *leg.* quantitatem.
Pag. 14. *lin.* 1. ratlonis, *leg.* rationis.
Pag. 20. *lin.* 13. aſtringens, *leg.* aperiens.
Idem. lin. 23. phlogiticum, *leg.* phlogiſticum.